

Onderzoek

Zomerkampen in coronatijd

Juli 2020

Froukje Hajer (Steunpunt Kindervakanties)
Fedde Boersma (Scouting Nederland)
13 juli 2020

INHOUDSOPGAVE

INHOUDSOPGAVE	2
INLEIDING.....	3
Het belang van zomerkampen.....	3
Om hoeveel organisaties gaat het	3
Meer informatie	4
HET ONDERZOEK	5
SAMENVATTING UITKOMSTEN.....	6
DE RESULTATEN	7
Hoeveel kampweken waren gepland en zijn afgelast?.....	7
Waarom zijn kampen afgelast?	8
Op welke punten zijn de kampen aangepast?	8
Hoeveel kinderen gaan er minder mee?.....	9
Dagactiviteiten.....	9

INLEIDING

Vlak voor de zomervakantie van 2020 is een onderzoek uitgezet onder zomerkampaanbieders om duidelijkheid te krijgen over de gevolgen van de coronamaatregelen op zomerkampen, zowel op het aantal deelnemers als op de organisatie van de kampen.

Begin 2020 werd Nederland opgeschrikt door het coronavirus. In maart ging de samenleving in een intelligente lockdown en kwamen ook kinderen en jongeren noodgedwongen thuis te zitten. Vanaf begin mei traden een aantal versoepelingen op, waardoor kinderen en jongeren weer onder begeleiding buiten mochten sporten en bewegen. Veel jeugdorganisaties hebben van de ruimte die toen ontstond gebruik gemaakt. Met de zomer in aantocht ontstond er ook hoop om zomerkampen en zomerspeldagen te kunnen organiseren. Minister de Jonge is opgeroepen de sector van zomerkamporganisaties te helpen om zomerkampen en dagactiviteiten op een veilige en verantwoorde manier te kunnen organiseren.

Er heeft veelvuldig overleg plaatsgevonden met het ministerie van VWS over plannings en procedures, zodat er geen kostbare tijd verloren zou gaan. Het kampseizoen stond immers voor de deur en organisaties, ouders en kinderen wilden duidelijkheid! De sector is vervolgens samen met het Nederlands Jeugdinstituut en de Nederlandse Vereniging voor Kindergeneeskunde aan de slag gegaan om protocollen op te stellen. Deze zijn voorgelegd aan het Outbreak Management Team (OMT) en het RIVM, welke instemden met het voorstel. De minister van VWS heeft de protocollen vervolgens gedeeld met de Tweede Kamer. Na het vaststellen van de protocollen zijn digitale informatiebijeenkomsten voor zomerkampaanbieders georganiseerd, zijn de veiligheidsregio's geïnformeerd en, samen met VNG, de wethouders jeugd van de Nederlandse gemeenten. Twee week voor de zomerkampen werd duidelijk dat de maatregelen in Nederland verder versoepeld konden worden, onder andere rond het afstand houden tussen jongeren van 13 – 17. Dit is verwerkt in de protocollen.

Op www.wegaanopzomerkamp.nl zijn zowel de protocollen als veelgestelde vragen te vinden om organisaties die zomerkampen en dagactiviteiten organiseren te ondersteunen.

Het belang van zomerkampen

Voor kinderen en jongeren is het kamp het hoogtepunt in het jaar. Samen met leeftijdsgenoten een paar nachten of een week weg van huis, uitgedaagd worden om grenzen te verleggen en talenten te ontdekken. Tijdens kampen zijn kinderen niet alleen fysiek bezig, maar ontwikkelen ze ook vaardigheden zoals verantwoordelijkheid nemen, uitdagingen overwinnen en samenwerken met kinderen van verschillende achtergronden. Het is een vaak een boost voor hun zelfstandigheid, zelfredzaamheid en ontwikkeling. Voor kinderen uit kwetsbare groepen, zoals kinderen uit een onveilige sociale- of ongunstige economische thuissituatie of kinderen met een beperking is dit extra van belang.

Om hoeveel organisaties gaat het

In 2019 gingen tienduizenden kinderen en jongeren op zomerkamp, variërend van sport-, pony- en zeilkampen, kampen voor bijzondere doelgroepen als asielzoekers, kinderen uit kwetsbare gezinnen, kinderen met een beperking of ziekte tot kampen van jeugdorganisaties als Scouting, participanten van het Steunpunt KinderVakanties, YMCA, JongNL Limburg en Jong Nederland en het kerkelijk jeugdwerk. Het gaat hierbij zowel om lokale als landelijke organisaties in de profit en non-profit sector. Het is niet exact bekend hoeveel kampen er in Nederland jaarlijks voor kinderen en jongeren georganiseerd worden en hoeveel kinderen en jongeren op kamp gaan. In de aanloop naar deze zomer is een voorzichtige schatting gemaakt van 7000 zomerkampen en 300.000 kinderen en jongeren, maar het werd steeds duidelijker dat het werkelijk aantal kampen vele malen hoger ligt. Veel organisaties welke zich specifiek richten op het organiseren van kampen zijn aangesloten bij het Steunpunt KinderVakanties en ook bij het georganiseerd jeugdwerk is er zicht op het aantal kampen. Maar het is onbekend hoeveel kampen er georganiseerd worden door scholen, sportverenigingen, culturele organisaties, kerken en anderen.

Meer informatie

- Brief aan minister de Jonge: <https://www.steunpuntkindervakanties.nl/wp-content/uploads/2020/05/brief.pdf>
- Website zomerkampen: www.wegaanopzomerkamp.nl
- Kamerbrief over zomerkampen: <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2020/06/11/kamerbrief-over-kinderen-en-jongeren-op-zomerkamp>

HET ONDERZOEK

Tussen 25 juni en 7 juli zijn organisaties die zomerkampen en dagactiviteiten organiseren gevraagd een enquête in te vullen. De enquête is opgesteld door Scouting Nederland, Steunpunt KinderVakanties, Jantje Beton, NUSO-Speelruimte en YMCA. Vervolgens is deze gedeeld met organisaties aangesloten bij het Steunpunt KinderVakanties (70), Scoutinggroepen (1000), NUSO speeltuinen (540), Spel Limburg (70), Jong Nederland (56) en JongNL Limburg (43) en Zeekadetkorps Nederland (20). Ook Sociaal Werk Nederland, BV Jong en zomerkamporganisaties die zich aangemeld hebben om op de hoogte te blijven van de protocollen hebben de enquête ontvangen en verspreid.

Het doel van het onderzoek was zicht te krijgen op het effect van de coronamaatregelen op de kampen. Hoeveel kampen en dagactiviteiten worden georganiseerd en voor wie? Wat gaat er anders en wat zijn de redenen om eventueel niet op kamp te gaan?

SAMENVATTING UITKOMSTEN

Het onderzoek over het effect van de coronamaatregelen op zomerkampen en dagactiviteiten onder aanbieders van zomerkampen is vlak voor de zomer van 2020, na het vaststellen van zomerkampprotocolen, uitgezet onder aanbieders van zomerkampen. De coronamaatregelen hebben grote invloed op het aantal kinderen en jongeren dat op kamp gaat en de manier waarop de kampen georganiseerd worden. De helft van de geplande kampen kon alsnog doorgaan, waarbij er grote verschillen zijn tussen organisaties. De belangrijkste redenen om niet op kamp te gaan, zijn het late moment van zekerheid, waardoor organisaties al besloten hadden, gezien de korte voorbereidingstijd, niet op kamp te gaan, bestuurders en vrijwilligers die de verantwoordelijkheid niet aandurfd en de eisen in het protocol. Kampen die wel doorgingen zijn bijna allemaal aangepast, met name in de manier van overnachten, het vervoer van en naar het kamp en het programma. Naast een protocol voor zomerkampen is ook een protocol voor dagactiviteiten opgesteld om handvatten te geven dit veilig te doen. De helft van de organisaties die ervoor gekozen heeft niet op kamp te gaan, organiseert wel dagactiviteiten voor kinderen en jongeren als alternatief.

DE RESULTATEN

Het onderzoek is ingevuld door 164 organisaties. Deze organiseren bieden ieder één of meerdere zomerkampen of dagactiviteiten aan. 80% van deze organisaties is op lokaal/gemeentelijk niveau actief. 13% organiseert activiteiten op landelijk niveau en de overige organisaties zijn regionaal of provinciaal actief. Voor de kampen wordt gebruik gemaakt van een grote diversiteit aan gebouwen en kampeerterreinen. Sommige kampen vinden plaats op eigen terreinen en in eigen gebouwen of locaties van de landelijke koepel, maar er wordt ook gebruik gemaakt van commerciële, particuliere of overheidslocaties, in alle denkbare combinaties. Onder de respondenten was slechts één organisatie die commerciële kampen organiseert. 87% van de respondenten waren organisaties voor zomerkampen, de overige organiseerden met name dagactiviteiten.

De verdeling van de respondenten over het soort organisaties is als volgt:

Hoeveel kampweken waren gepland en zijn afgelast?

Aan de 164 respondenten is gevraagd hoeveel kampen er waren gepland voor de zomer en hoeveel daarvan zijn afgelast. Daarnaast is gevraagd of de kampen die doorgedaan zijn, zijn aangepast.

Kampen voor	gepland	afgelast		aangepast door	gewoon door
kinderen t/m 12	326	143	44 %	132	89
kinderen 8 tot 15	163	95	58 %	76	17
jongeren vanaf 13	286	149	52 %	146	31

Duidelijk wordt dat een flink aantal kampen zijn afgelast, tussen de 44 en 58%. Een aantal respondenten geeft aan dat de kampen in de zomer weliswaar zijn afgelast, maar verplaatst worden naar later in het jaar. Het aantal kampen dat 'gewoon' doorgaat is met name bij de oudere leeftijden kleiner. Hier zijn de voorziene maatregelen ook ingrijpender, zeker bij de eerste versie van het protocol toen afstandseisen voor jongeren tussen 13 en 18 deels nog van kracht waren.

"Toen duidelijk werd dat meer kon voor tieners en jongeren hebben we onze annuleringen geannuleerd, en nu zitten we vol!"

- Richard, Onvergetelijke zomerkampen

Als we kijken naar de verdeling tussen de soorten organisaties dan vallen grote verschillen op. Een aantal jeugdverenigingen hebben al in een eerder stadium besloten niet op kamp te gaan of waren niet in staat de afstandseisen op te volgen (zoals de Zeekadetten op hun korpschepen). Scoutinggroepen lijken flexibeler. Mogelijk dat het op kamp gaan met eigen leden het ook makkelijker maakt dan kampen voor ongebonden deelnemers.

	t/m 12			8 - 15			12 +		
	gepland	afgelast		gepland	afgelast		gepland	afgelast	
Jeugdvereniging (zoals Jong Nederland, JongNL Limburg, YMCA, Zeekadetkorps Nederland)	61	51	84%	60	47	78%	54	46	85%
Kindervakantieorganisatie	141	59	42%	38	24	63%	112	66	59%
Scoutinggroep	115	31	27%	58	23	40%	111	34	31%
Welzijnsorganisatie	3	1	33%	1	0	0%	1	1	100%
Eindtotaal	320	142	44%	157	94	60%	278	147	53%

Waarom zijn kampen afgelast?

Van de 164 kampaanbieders die één of meerdere zomerkampen organiseren geven 46 (28%) aan geen kampen afgelast te hebben. De overige hebben één of meerdere kampen afgelast. De belangrijkste redenen waren:

- het bestuur/de vrijwilligers durven de verantwoordelijkheid niet aan (34%);
- de eisen in het protocol zijn onwerkbaar (48%);
- we hadden al afgelast door de onzekerheid en het late besluit (27%).

Relatief weinig organisaties gegeven aan dat kampen afgelast zijn omdat ouders hun kind niet op kamp willen laten gaan, de extra voorzieningen te duur waren, er geen alternatief was voor een buitenlands kamp of de gemeente geen toestemming geeft. Er waren meerdere antwoorden mogelijk.

"Zo sneu voor de kinderen dat we hebben moeten besluiten de kampen te cancelen. Ik lig er nog wakker van. Deze kinderen hebben de vakantie zo nodig."
- Vakantiekind

Op welke punten zijn de kampen aangepast?

Kampen die doorgingen zijn maar in een heel beperkt aantal gevallen doorgedaan zoals in voorgaande jaren (2%). De overige kamporganisaties hebben op één of meer onderdelen hun kampen aangepast. Dit heeft dus op een laat moment flexibiliteit en extra inzet van de vrijwilligers gevraagd, maar ook deelnemers hebben zich er op moeten voorbereiden dat kampen anders dan andere jaren zijn.

De meeste aanpassingen vonden plaats bij het vervoer (24%), de wijze van slapen (26%) en het programma (51%). Op deze punten zorgt corona ook voor beperkte maatregelen doordat voor bepaalde doelgroepen afstand houden noodzakelijk is of sommige activiteiten minder gewenst zijn. Een zeer beperkt aantal personen geeft aan dat de groepsgrootte of het aantal begeleiders aangepast is om op kamp te kunnen. Bij anders wordt diverse malen aangegeven dat het kamp is ingekort, of dat rekening is gehouden met de leeftijdsverdeling van de deelnemers.

"We zijn blij dat we met het eerste protocol de uitdaging zijn aangegaan en dat de versoepelingen in het tweede protocol zo gunstig uitpakken. We vinden het wel enorm jammer voor alle organisaties die wel hebben moeten besluiten alles te annuleren. Het is ook wel echt nachtwerk geweest, om alles om te zetten, te organiseren en aan te passen. Gelukkig mogen we nu doen waar we elk jaar weer naar uitkijken: honderden kinderen een fantastische week laten beleven!"
- Monique van Tweehek Recreatie

Hoeveel kinderen gaan er minder mee?

Aan de respondenten is gevraagd hoeveel kinderen en jongeren volgens hen mee zouden gaan, hoeveel kinderen nu uiteindelijk niet mee gaan en hoeveel meegaan op al dan niet aangepaste kampen. De 164 respondenten samen hadden ingeschat dat 16.487 kinderen en jongeren mee op kamp zouden gaan. Afhankelijk van de leeftijdsgroep gaat 50 – 60% niet mee op kamp omdat het kamp is afgelast.

	gepland	afgelast		Mee op kamp
kinderen t/m 12	9235	5594	61%	3833
kinderen 8 tot 15	3103	1832	59%	1618
jongeren vanaf 13	4149	2072	50%	1939
	16.487	9498		7370

Aan de respondenten is gevraagd of ze een inschatting kunnen maken hoeveel kinderen en jongeren er minder mee gaan op kamp in 2020 met de kampen die wel doorgaan. Dit geeft een heel divers beeld. Bij sommige organisaties gaat het om forse aantallen die minder mee gaan, maar dat kan ook komen omdat hier het aantal kinderen van de afgelaste kampen mede is ingevuld. Diverse respondenten geven echter ook aan dat er meer kinderen meegaan of dat het aantal gelijk blijft. Bij het analyseren van de verschillende soorten organisaties blijkt dat er grote verschillen zijn in de deelnemerspercentages van kampen die afgelast zijn:

	t/m 12			8 - 15			12 +		
	gepland	afgelast		gepland	afgelast		gepland	afgelast	
Jeugdvereniging (zoals Jong Nederland, JongNL Limburg, YMCA, Zeekadetkorps Nederland)	1914	1250	65%	1633	1120	69%	1205	947	79%
Kindervakantieorganisatie	3795	2735	72%	355	166	47%	974	473	49%
Scoutinggroep	2225	709	32%	1035	466	45%	1670	472	28%
Welzijnsorganisatie	1200	900	75%	25	0	0%	180	180	100%

Dagactiviteiten

Van de ondervraagden organiseert 29% dagactiviteiten voor kinderen t/m 12 jaar. De overige organiseren zomerkampen. 13% van de respondenten laat weten deze dagactiviteiten te plannen als alternatief voor het zomerkamp. Het aantal organisaties dat aangeeft meer dagactiviteiten te organiseren is even groot als het aantal dat er minder organiseert (3,7%). Bij de communicatie rond de zomerprotocollen is aangegeven dat dagactiviteiten in coronatijd een goed alternatief kunnen zijn voor zomerkampen. Met 28% van de organisaties die aangeven kampen afgelast te hebben, blijkt dus de helft naar een alternatief gezocht te hebben.

35% van de respondenten laat weten dagactiviteiten te plannen voor jongeren van 13 jaar en ouder. Hierbij is niet gevraagd hoeveel dit als alternatief voor de zomerkampen doen.

"Wij hebben besloten niet op kamp te gaan i.v.m. de 1,5 meter regel en onze manier van op kamp gaan met hulp van ouders. We bieden nu 2 dagen dagprogramma per leeftijdsgroep."
"Leiding is wel gemotiveerd om dagactiviteiten aan te bieden binnen de geldende regels. Een kamp organiseren met de geldende beperkingen was voor onze leiding geen optie. Hierin waren ze duidelijk niet gemotiveerd."

Een derde van de respondenten organiseert geen dagactiviteiten omdat ze daar niet het soort organisatie voor zijn (36%). Een derde geeft aan dat de dagactiviteiten gewoon doorgaan zoals die voor de coronatijd gepland waren. Belangrijkste redenen om verder geen dagactiviteiten te organiseren zijn de onzekerheid (6%), de eisen in het protocol (9%) en dat het bestuur/de vrijwilligers die de verantwoordelijkheid niet willen dragen (3%).